

Соња Д. Станковић
<https://orcid.org/0009-0001-9741-0457>
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Студент докторских студија

УДК 821.163.41.09 Тривић А.
DOI 10.46793/Uzdanica23.1.333S
Примљен: 2. март 2026.
Прихваћен: 23. март 2026.

СОМАТСКА ФРАЗЕОЛОГИЈА У ОГЛЕДАЛУ ДВА ЈЕЗИКА: КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА СОМАТСКИХ ФРАЗЕОЛОГИЗАМА У СРПСКОМ И ШПАНСКОМ ЈЕЗИКУ

(Анета Тривић, *Соматска фразеологија шпанског и српског језика*, Београд,
Филозофски факултет, 2024, 193 стр.)

У савременим лингвистичким истраживањима фразеологија заузима посебно место као дисциплина која осликава спој језика, културе и људског искуства. Управо у тај научни оквир смештена је монографија *Соматска фразеологија шпанског и српског језика* ауторке Анете Тривић. Ова монографија даје значајан допринос проучавању начина на који човек и његово телесно искуство обликују језик, са посебним фокусом на шпански и српски језик.

Надовезујући се на своја претходна истраживања у области фразеологије, ауторка у овој студији тежи да идентификује начине на које соматски функционисају унутар језика. Њен рад нуди анализу којом се објашњава како лексеме из свакодневног говора, као што су делови тела, могу да граде сложеније конструкције и постану носиоци комплекснијих значења.

Основни предмет ове монографије јесте анализа фразеолошких јединица које у свом саставу имају соматизам, као што су *ĭlava/cabeza*, *oko/oĭo*, *pyka/brazo* и *ĭaka/mano*. Примарни циљ истраживања је да се утврди на који начин ове лексеме учествују у конституисању фразеолошких јединица.

Ауторка полази од хипотезе да соматизми нису само једноставни градивни елементи фразеологизама, већ кључни концепти који обликују наше разумевање апстрактних појмова, емоција и стања. Ауторка поред многобројних примера настоји да објасни саму суштину везе између нашег тела и начина на који размишљамо и говоримо.

Како би се адекватно анализирала сложеност соматске фразеологије, ауторка поставља чврсту теоријску базу која се ослања на досадашња истраживања и знања из области фразеологије. Уместо да посматра фразеологизме као фиксирани и непроменљиви језичке јединице, у раду се истиче њихова динамична природа.

Централни концепт којим се ауторка служи је соматска фразеологија. Кроз читаву монографију се указује на то да делови тела нису случајно одабрани за грађење фразеологизама, већ да су они резултат нашег физичког искуства. Ауторка успешно повезује лингвистичку анализу фразеологизама са културом језика у којем се они јављају.

Када је реч о самом истраживачком поступку, рад је заснован на општој методи и контрастивној анализи одабраних соматизама у српском и шпанском језику. Корпус примера на којима је заснована монографија прикупљен је из електронских извора, а за потребе анализе коришћена је релевантна научна литература из области лингвистике, нарочито фразеологије.

Монографија је структурирана веома прегледно и састоји се од уводних разматрања, централног истраживачког поглавља и закључака, који заједно чине једну кохерентну и логички заокружену целину. Тежиште рада, као и његов најобимнији део, представља поглавље „Концептуално-семантичка анализа соматских фразеологизама”, које је подељено на пет мањих целина које омогућавају бољу прегледност и лакше праћење текста.

У уводном поглављу, ауторка локализује свој рукопис и смешта га у поље контрастивне фразеологије. Његов циљ је упоређивање српског и шпанског фразеолошког система, а као предмет изучавања одабрани су фразеологизми који садрже соматизме. Ауторка у овом делу поставља и објашњава теоријске оквири, па се тако бави и општом терминологијом, појмовима попут фразеологије и фразеологије у ширем смислу, фразеологизма или фразеолошке јединице као основне јединице проучавања фразеологије, репродуковања, контрастивне анализе, компатибилности, еквиваленције, као и појмом самих соматизама. Методологија монографије базира се на лексичко-семантичкој методологији која комбинује анализе ове две лингвистичке области, као и когнитивнолингвистички модел методе концептуалне анализе, у оквиру које се користе кључни термини као што су *йојам*, *концепт*, *мешафора*, *мешонимија* и слични.

Унутар централног дела, односно трећег поглавља, под насловом „Концептуално-семантичка анализа соматских фразеологизама” (25–168), ауторка спроводи детаљну контрастивну анализу одабраних соматизама – *глава/cabeza*, *около/о*, *рука/brazo* и *шакa/mano*, пратећи њихове манифестације у српској и шпанској фразеологији. Ауторка нуди систематичан преглед, класификујући грађу према томе како ови соматизми учествују у креирању фразеологизама који носе значење различитих радњи и процеса, као и на који начин постају носиоци апстрактних појмова, осећања и стања. Поред

тога, посебна пажња посвећена је улози ових лексема као дескриптора, карактеризатора и квалификатора који могу да врше адјективне и адвербијалне реченичне функције. На тај начин се осветљавају специфични начини на које оба језика користе делове људског тела за грађење значења. Сваком од поменутих соматизама посвећена је засебна мања целина, у оквиру које ауторка анализира радње и процесе и њима одговарајуће фразеологизме на српском и шпанском језику који садрже одабрани соматизам, као и дескрипторе и карактеризаторе у оквиру којих ауторка систематизује фразеологизме на основу људских карактеристика и особина. Ауторка такође скреће пажњу и на то да фразеологизми са компонентама соматизама не морају директно бити повезани са човеком, већ могу карактерисати и описивати разне појаве у свету који нас окружује. У сваком сегменту, ауторка поред многобројних примера нуди и објашњења у претходно постављеним теоријским оквирима. Након засебних целина које су посвећене различитим соматизмима као елементима фразеолошких јединица, ауторка издваја засебне целине које су посвећене гестовно-мимичким фразеологизмима са компонентама истих соматизама који су претходно обрађени, као и 'лажним пријатељима', односно привидној еквиваленцији фразеологизама у српском и шпанском језику. Овај поднаслов може бити посебно користан и значајан студентима и свима онима који уче шпански језик на различитим нивоима.

Сагледавајући монографију у целини, може се закључити да рад ауторке Тривић представља значајан искорак у домаћој и светској хиспанистици, али и у контрастивној фразеологији. Ова монографија представља значајан научни допринос јер попуњава простор који је у досадашњој литератури остао неистражен. Анализирајући соматизме у српском и шпанском језику истовремено, ауторка нам омогућава да јасније сагледамо сличности и разлике у начину на који ова два народа језички доживљавају људско тело. Њен приступ је дескриптиван и тежи да идентификује концептуалне сличности и разлике, чиме се доказује да, иако је људско тело универзално, начин на који га различити језици уобличавају зависи од саме културе којој језик припада.

Ова монографија отвара простор за даља истраживања. У будућим радовима могао би се проширити корпус и на друге делове тела, како би се добила још шира слика о употреби соматизама. Ипак, ови детаљи не умањују вредност рада, већ само указују на то колико је поље соматске фразеологије широко и инспиративно за даља проучавања.

Монографија је првенствено намењена лингвистима, хиспанистима и фразеолозима, али њени резултати могу бити веома интересантни и преводиоцима, којима може послужити при проналаску еквивалената. Такође, због јасне структуре и исцрпних објашњења, књига може бити веома корисна и студентима филолошких наука као модел за истраживања на пољу фразеологије.

Ауторка успева да задржи неопходну академску дубину, док истовремено одржава висок ниво разумљивости. Захваљујући томе, монографија је подједнако информативна и инспиративна за научну заједницу, као и за знатижељне читаоце који желе да завире у свет фразеологије и сазнају како елементи свакодневног живота и говора, као што су то соматизми, могу градити нека нова значења.